

bringes, skal jeg tillade mig kortelig at udtale, hvorledes min Betragtning af dette Spørgsmaal er, en Betragtning, som har ledet mig til at tage Sagen paa en noget anden Maade end den, hvorpaa den hidtil er taget i Rigsdagen. Der er et Ord, som bestandig har spillet en stor Rolle i denne Sag fra dens Modstanderes Side, og som man har stillet frem for derved saavidt muligt at nedslaae den, det er Ordet „Fæsternes Medeiendomsret“. Jeg bør ikke benægte, at dette Ord for endel Aar siden kan være brugt af enkelte af Sagens Forsvarere, men saameget er jeg vis paa at turde sige, at det aldrig er brugt af dem i en saadan ligesvem, directe Betydning som den, hvori man har opfattet det fra en anden Side, og efterat det i en Række af Aar har viist sig, at man søgte at opstille som en Hindring for Sagen, at deri skulde ligge et Begreb om Fæsternes Medeiendomsret, have Sagens Forsvarere, saavidt jeg har kunnet følge med, undgaaet at bruge dette Ord. For muligen ved denne Sags Behandling nu i vor Tid at forebygge, at noget Saadant kommer igjen, vil jeg strax udtale, at Spørgsmaalet om Fæsternes eller deres Arvingers personlige Medeiendomsret ikke behøver at drages frem; thi Ingen gjør Paastand paa en saadan Ret; det ligger udenfor Sagens hele Behandling. Det erkjendes, saavidt jeg veed, fra alle Sider, saavel af de varmeste Venner af en Lov om Fæstevæsenets Afløsning som fra enhver anden Side, at de enkelte Fæstere eller deres Arvinger ikke paa nogen Maade kunne siges at have nogen personlig Medeiendomsret i de paagældende Fæstegaarde, og jeg erkjender saaledes, at der ikke kan være Tale om at bygge en Lov paa en saadan juridisk Ret for Fæsteren eller hans Arvinger. Dette stillet i Spidsen. Derimod paaftaaer jeg — og dette lader sig ikke benægte — at det, naar man tager Bondestanden som en Heelhed overfor Fæstegodsjet i al dens Almindelighed, vel heller ikke kan siges, at der egentlig er nogen stærk eller skarp juridisk Ret tilstede for de Bedkommende; men der er alligevel en Ret, som jeg, for at undgaae al Misforstaaelse, hellere vil kalde en Ret, som Staten har overfor Fæstegodsjet, en

Ret, som den ikke hidtil har tilegnet sig eller troet at kunne benytte overfor andre Eiendoms-gjenstande. Det har gennem lange Tider, ligesiden danske Lov udkom, været fremfat som Lovgivningens Mening, at Fæstebondestanden havde en Ret til at opretholdes i Besiddelsen af Fæstegaardene; det gaaer igjennem hele Lovgivningen, især fra Slutningen af forrige Aarhundrede, idet Statsmagten ikke alene, hvor den udtaler sig i Motiverne til forskjellige af sine Love paa dette Omraade, men ogsaa i selve sine Love og Anordninger heelt igjennem er gaaet ud fra, hvad der betragtes som en anerkjendt Forudsætning, nemlig at Staten har en saadan Ret til at gribe ind i Forholdet mellem Forbdrøtten og Fæstebønderne paa en Maade, der er beregnet paa at opretholde de Goder og Rettigheder, som man til enhver Tid vilde tilkjende Fæstebondestanden, overfor de forskjellige Forhold, som Tiden maatte bringe, saaledes at naar det til en Tid maatte findes, at de Garantier, de Betyggelsesmidler, som Staten i en tidligere Tid havde opstillet for Fæsterne, ikke længere efter den senere Udvikling sloge til, saa har Staten strax grebet ind med nye Lovbestemmelser for at hævde sin Ovreieendomsret eller Medeiendomsret — man kalde det, hvad man vil — sit Indseende med Brugen og Anvendelsen af Fæstegodsjet. Det skulde synes ganske overflødig at godtgjøre dette ved at anføre enkelte Kjendsgjerninger, idet disse ere blevne anførte saa ofte, at de maae forudsættes at være almindelig bekjendte, men jeg skal dog i Korthed erindre om, at naar man tager Forordningen 6te Juni 1769 for sig, vil man see, at dens Bestemmelser om, at Bøndergaardene ikke maatte blive øde, ere givne for at forebygge Bøndebestandens Formindskelse; at man, naar man tager for sig Forordningen af 21de Febr. 1702, vil see, at der allerede saa tidligt gives der Bestemmelser om, at de Børnede i Lighed med andre Fæstebønder skulle nyde og bruge de Gaarde, Huse eller Boliger, som de have i Fæste eller faae i Fæste, med lige Ret og Frihed som disse. Forordn. af 19 Marts 1790 erklærer udtrykkelig og sætter strenge Straffe for Overtrædelsen af dens Bestemmelser, at den er givne